

УДК [378.4.063.016:34](73)Гарвард:[378.4.016:34](477.83-25)ЛНУім.І.Франка

ВИПУСКНИКИ ГАРВАРДСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ШКОЛИ: ПРОПОЗИЦІЇ ТА ДУМКИ ДЛЯ ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Володимир Кахнич

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: volodymyr.kakhnych@lnu.edu.ua
ORCID: 0000-0003-1446-8386*

Охарактеризовано роль та значення випускників Гарвардської школи права та юридичного факультету Львівського університету. Показано, яке значення для випускника має навчальний заклад, як навчальні заклади славляться своїми випускниками. Розкрито деякі особливості Гарвардської школи права для її випускників. Значну увагу приділено роботі з випускниками цієї школи.

Досліджено думки видатного випускника відомої на весь світ школи, та продемонстровано його бачення й розуміння навчального закладу для студентів та випускників навчальних закладів. Проведено деякі паралелі з юридичним факультетом Львівського університету. Виокремлено особливості роботи різних і одночасно подібних за методикою роботи навчальних закладів. Обґрунтовано особливості роботи Львівського університету у період війни.

Ключові слова: випускники, навчальні заклади, Гарвардська школа права, юридичний факультет, Львівський університет.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2023.76.042>

Навчальні заклади різних рівнів акредитації у різні часи славилися своїми традиціями, науковими досягненнями і, звичайно ж, своїми випускниками, які, здобувши певних фах, демонстрували свої навички та вміння, отримані у навчальному закладі. Не завжди, ще навчаючись, вони могли себе проявити. Проте більшість видатних випускників ще в період навчання ставали відомими, а після вручення дипломів навчальні заклади пишалися тим, що в них освіти здобували такі талановиті люди. Особливо це стосується знаних у всьому світі навчальних закладів, які мають свою багату історію розвитку та свої наукові школи. В цій статті маємо за мету продемонструвати традицію, яка сформувалася у Гарвардській юридичній школі, показати, чим спогади випускників Гарвардської юридичної школи подібні до юридичної школи Львівського університету.

Гарвардська юридична школа у 1880-х роках переживала друге народження та демонструвала нові ознаки значної життєздатності. Так писали її випускники у праці «Гарвардський юридичний огляд» з нагоди сторіччя навчального закладу, зокрема, в есе «Ервін Н. Грізволд» [1]. На той час ця школа вже мала чималу кількість випускників, що стимулювало інноваційну діяльність, конкурентоспроможність серед закладів освіти. Випускники висловили свої думки і проявили певних дух у листопаді 1886 року, у зв'язку з 250-річчям заснування Гарвардського коледжу, а цей ювілей відзначався з великим розмахом [19].

Одним із випускників юридичного факультету цієї знаменитої школи був Луїс Д. Брандейс, який отримав диплом юридичного факультету 1877 року. Він брав

активну участь у співпраці з іншими випускниками, щоб сприяти заснуванню Асоціації Гарвардської Правничої Школи на зборах, що відбулися в Кембриджі 5 листопада 1886 року. Тоді ж його обрали і першим секретарем нової Асоціації. Серед доповідачів на цій зустрічі був і Олівер Венделл Холмс-молодший, який був призначений до складу Верховного судового суду штату Массачусетс. Його відомий виступ на цьому засіданні справив сильне враження як на студентів, так і на інших присутніх. Джон Х. Вігмор, тоді студент, пізніше написав, що святкування 250-річчя «вселило гордість у наші серця та переконання, що Гарвардська юридична школа має цінність для професійного світу» [19]. Ці рядки демонструють, що навчальний заклад своїми висококваліфікованими спеціалістами зумів правильно налагодити роботу з виховання справжніх юристів, які прославляють навчальний заклад і роблять його ще більш популярнішим.

Зі самого початку роботи цього навчального закладу, виокремлювалися певні особливості у формуванні методів навчання. Одною з таких особливостей був юридичний клуб, у якому група студентів збиралася разом для неформального обговорення правових проблем і формального обговорення питань права. Ця традиція є подібною до наукових гуртків, які сьогодні організовані та функціонують на кожній кафедрі юридичного факультету Львівського університету. Адже як у юридичних клубах Гарварда, так і в наукових гуртках університету обговорюють проблемні питання і пошуки шляхів їх вирішення. Така схожа практика є і сьогодні у Львівському університеті. Адже Львівський університет має свою давню традицію розвитку, що робить його популярним серед навчальних закладів.

Під час святкування річниці Гарварду 1886 року група з восьми студентів третього курсу створила новий юридичний клуб, відомий як Товариство Ленгделла. З цього клубу швидко виник Гарвардський юридичний вісник. Ідея видання юридичного журналу не була оригінальною. Вона вже витала в повітрі і, без сумніву, рано чи пізно втілювалася б у життя. Її реалізувала надзвичайна група студентів, які відчували спонуку діяти, оскільки незабаром мали залишити юридичний факультет. У цей час вони вже бачили примірники журналу Колумбійський Юрист, який кілька років виходив у Колумбійській юридичній школі. Нещодавно перед цим створений Квартальний огляд права також, мабуть, був відомий у Кембриджі. Крім того, студенти юридичної школи Олбані видали журнал Олбанської юридичної школи, який був заснований у 1875 році, хоч і проіснував лише один рік [19]. Тож, ідея організації видання свого юридичного вісника була втілена у життя.

У 1884 році школа переїхала у свою велику нову будівлю – Остін Голл, і швидко розвивалася під керівництвом декана Христора Колумба Ленгделла. Одним із важливих нововведень стало прийняття на факультет кількох недавніх його випускників, які, правда, не мали значного практичного досвіду. Першим із цих молодих учених був Джеймс Барр Еймс, якого призначили доцентом у 1873 році, а професором права він став у 1877 році у віці тридцяти одного року. Пізніше він обіймав посаду декана юридичного факультету з 1895 по 1910 роки. Його вважали вченим, який удосконалив кейс-метод навчання, і його дуже любили студенти та шанували викладачі права на всій території Сполучених Штатів. Наприкінці 1886 року Еймс спершу підбадьорював студентів до наукових спроб, а на початку 1887 року сам написав першу статтю в першому номері «Вісника» [19].

Одним із відомих випускників Гарварду був Марк Цукерберг. У своїй промові, адресованій випускникам Гарварду, він сказав: «Створіть світ, в якому у кожного є почуття мети. Щоб наше суспільство просувалося вперед, варто подолати виклик покоління – не тільки створювати нові робочі місця, а й створювати нове почуття

мети. Я пам'ятаю, говорив він – ту ніч, коли я запустив Facebook зі свого маленького гуртожитку. Я був з моїм другом КейЕксом. Я пам'ятаю, що казав йому, що я радий об'єднати в мережі спільноту Гарварда, але одного разу хтось з'єднає весь світ. Річ у тім, що мені навіть в голову не приходило, що цей хтось може бути нами. Ми були просто школярами. Ми нічого не знали про це. Були всі ці великі технологічні компанії з ресурсами. Я просто припустив, що один із них зробить це. Але ця ідея була настільки зрозуміла нам, що всі люди хочуть підключитися. Тому ми продовжували рухатися вперед, день за днем.

Я знаю, що у багатьох з вас будуть свої історії, схожі на цю. Зміна в світі, яка здається такою зрозумілою, що ви впевнені, що хтось ще це зробить. Але вони не роблять. Ти зробиш» [18]. З цих фраз ми можемо зрозуміти, що люди які досягнули великої популярності, не завжди їм все вдавалось, чи було легко. Шлях у кожного свій, і яким він буде, залежить від кожного особисто. Не можна розчаровуватися, варто робити висновки та рухатися далі, як би складно не було. На прикладі Марка Цукерберга ми можемо побачити, що нічого йому не було легко. Віра і праця дали можливість реалізувати мету, до якої він ішов.

Що об'єднує Гарвард та Львівський університет [5, с. 37–46]? У багатьох постатане таке питання. Насамперед, що у Гарварді понад 50 років тому було створено Український науковий інститут літератури. «Годі був даний клич для української громади, щоб збирати кошти, бібліотеку, джерельну базу для викладацьких студій у Гарварді. Цілі бібліотеки надійшли у подарунок для Гарвардської бібліотеки», – розповідає один із бібліотекарів Гарвардського Університету [21].

У Гарварді є кілька бюджетів на українську книгу. Англomовні книжки про Україну друкує та закуповує здебільшого Український інститут. Україномовні книжки та журнали – це прерогатива Гарвардської бібліотеки Вайденер.

Сьогодні одне з найбільших у світі зібрань української літератури має саме американський Гарвард. Тут можна знайти першодруки «Нового завіту» «Острозької Біблії», «Абетки Федорова», «Кобзаря», оригінали документів доби Івана Мазепи тощо. Хоча більшість стародруків Гарварду були подаровані, університет щороку виділяє на купівлю української літератури тисячі доларів. В одній із гарвардських бібліотек побували журналісти «Голосу Америки» [20]. Їм вдалося зняти сюжет про зібрання рідкісних книг, які можна знайти в одній зі 70-ти бібліотек Гарвардського Університету – Гоутон. У колекції чимало і українських стародруків [2; 4; 6; 8; 9, с. 34–35].

«У Бібліотеці Гоутон зберігаються такі цінні книжки, як першодруки Івана Федорова, зокрема Буквар. Це дуже цінна книга, примірника якого немає навіть в Україні, а також «Острозька Біблія», «Псалтир», «Кобзар» Шевченка 1840 року, першодрук «Енеїди» Котляревського, рукопис Сковороди. Маємо першодрук, оригінал книги Куліша, видання Києво-Печерської Лаври, грамоти Івана Мазепи», – розповідає Ольга Алексич, бібліотекар Гарвардського Університету, бібліограф Українських колекцій.

«Буквар», або як його ще називають «Абетку», видав Іван Федоров 1574 року у Львові [2]. Сьогодні ж «Абетку» Івана Федорова оцінюють у мільйон доларів. «Звичайно, її вартість безцінна, оскільки іншого примірника немає. Але напевне ми можемо говорити у розмірі мільйона доларів», вважає Ольга Алексич [20]. Тому постать Івана Федорова у історії України є особливою. Адже своєю працею показав і довів цілому світу, що українська нація має гарну, мелодійну та милозвучну мову. Сьогодні надзвичайно важливо більше уваги приділяти дослідженню постаті Івана Федорова та його науковим інтересам [12].

Іван Федоров був одним із членів Львівської братської школи. Школи, яка прагнула підняти рівень освіченості тодішнього населення. Тож, особливо велика заслуга у справі пошкваллення шкільної освіти належить братствам – громадським організаціям православних міщан, а потім і селян в Україні XVI–XVIII століть. Виникнення братств зумовлювалося прагненням населення об'єднатися для захисту своїх соціально-економічних інтересів, розбудови шкільництва і взагалі національної культури. Наочним прикладом для братчиків був розвиток шкільної освіти в західноєвропейських державах, з якими підсилювалися різні відносини й де вже існували згадувані університети, до яких мандрувала українська молодь [9, с. 34–36; 16, с. 34–56].

Виникнення братств було настійною потребою часу. Є дані про те, що перше братство з'явилося у Львові ще 1439 року. Численнішим і міцнішим було друге Львівське (Успенське) братство з 1544 року, яке отримало статус ставропігійського, тобто вийшло з-під юрисдикції єпископа (1589) та розробило славнозвісний статут братської школи – «Порядок шкільний» (1586). До речі, представники всієї української громади у Львові 1572 року домоглися від польської королівської влади визнання за українським населенням права посилати своїх синів до шкіл Львова та інших міст для вивчення «вільних мистецтв». Починання членів Львівського братства розповсюджувалося майже по всій Україні [4, с. 129–131].

На Правобережній Україні, яка була у складі Польщі, почали засновуватися єзуїтські, а після Брестської церковної унії 1596 року – й уніатські школи та колегіуми у Бресті, Львові, Кам'янці-Подільському, Перемишлі, Ярославі, Вінниці, Фастові. Відкриваються і протестантські школи – лютеранські, кальвіністські, соціанські, навіть піарські (орден благочестивих шкіл), зокрема в Гощі, Берестечку, Хмільнику тощо. З усіх католицьких шкіл виділялися Віленські лютеранська (з 1539 року), кальвіністська (з 1579 року) школи й особливо Віленський єзуїтський колегіум (з 1569 року), що його 1579 року перетворили в академію, де було багато студентів і професорів українців [17].

Найпершим навчальним закладом вищого гуманітарного типу була Острозька школа [10] чи Острозький греко-слов'яно-латинський колегіум, що його сучасники і дослідники називали по-різному: «училищем острозко и греко-словянским», «грецьким колегіумом», «тримовним ліцеєм», «тримовною гімназією», «греко-слов'янською школою», «академією» [15].

Другим навчальним закладом порівняно вищого типу в Україні була Львівська братська школа, відкрита 1585 року заходами найініціативніших та найвпливовіших діячів братства Ю. Рогатинця, І. Рогатинця, І. Красовського та ін. Тоді ж було засновано і Львівську братську друкарню, до якої увійшло друкарське приладдя Івана Федорова, викуплене братчиками у лихваря. Як і Острозька, Львівська школа мала на меті всіляко сприяти духовному життю на західноукраїнських землях, вести боротьбу проти національного гноблення, проти засилля єзуїтів.

Першим ректором Львівської братської школи був архієпископ, грек Арсеній, який разом із учителями та школярами склав (1588) і 1591 року опублікував «Граматику доброглаголивого еллинословенского языка» під назвою «Адельфотес» (братство) паралельно грецькою і давньоукраїнською мовами. Цей перший помітний підручник ознайомлював учнів як із закономірностями грецької та української мов (орфографією, синтаксисом, етимологією), так і з просодією, тобто віршознавством, яке ставало обов'язковим у шкільній освіті. Щоправда, справжнім організатором навчального процесу в Львівській школі все ж вважають «учителя руського» – письменника-публіциста Стефана Зизанія-Густановського, який упродовж 1586–1592 років працював у школі, а потім в інших закладах [4, с. 129–131].

Ректорами та вчителями Львівської братської школи в різний час працювали і такі відомі освічені діячі, вчені й письменники-полемісти, як Лаврентій Зизаній (брат Стефана Зизанія), Іван Борецький (приятель Івана Вишенського), Кирило Транквіліон-Ставровецький, Памво Беринда, Гаврило Дорофієвич, Ісайя Трофимович-Козловський, Йоаникій Волкович, Сильвестр Косов та ін. Припускають також, що в школі певний час удосконалював знання майбутній церковний, політичний і культурно-освітній діяч архимандрит Києво-Печерської лаври та організатор друкарні при ній Єлисей Плетенецький. З цієї ж школи вийшли ректори братських шкіл у Рогатині, Бресті, Перемишлі, Вільні, Любліні, Городку, Комарні тощо [5, с. 121–142].

Керівники Львівського братства разом із учителями розробили першу відому пам'ятку української педагогічної думки «Порядок шкільний» (1586), на якій позначився вплив західноєвропейських гуманістичних ідей та вітчизняних попередніх шкіл, у тому числі Острозької. Пам'ятка стала прообразом статутів Луцької, Київської, Брестської та інших братських шкіл. У статуті чітко визначені права та обов'язки як учителів, так і учнів та їхніх батьків. Насамперед, «Порядок шкільний», чи статут, передбачав демократичні основи організації школи: «Богатий над убогими в школі нічим вищий не має бути, тільки самою наукою, плоттю же равно всі...». Учитель повинен навчати і любити всіх дітей «заровно», як синів заможних, так і убогих, що ходять «по улицам живности просячи» [8, с. 49–70].

Фактично братська школа складала конкуренцію єзуїтській колегії. Єзуїтська колегія мала більшу прихильність тодішньої влади, оскільки мала більше прихильників серед її політиків. Але боротьба за створення у Львові навчального закладу, і те бажання, яке йшло від братської школи, і було тим каталізатором відкриття (заснування) 20 січня 1661 року Львівського університету. І тут ми маємо теж віддати належне одному з членів братської школи Івану Федорову, який сьогодні своєю працею, а саме першим букварем, екземпляр якого, як відзначалося, є і в Гарварді, робить українців відомими. Саме вони в ХХІ столітті, відважно борються за свою незалежність. Адже росія, яка розпочала війну проти України, хоче знищити її духовність, мову, культуру. Але їй це не вдасться. Сьогодні весь світ бачить ту ненависть, яку несе держава-агресор. Вона має своєю метою не створення, а знищення. Історії відомо багато фактів таких діянь, але зло не може перемогти. Тому боротьба за визнання, за право вільного вибору обов'язково переможе.

Отже, той факт, що в одному з найбільш популярних навчальних закладів світу, а саме в Гарвардському університеті наявна українська література, зокрема видання Івана Федорова, інших українських класиків, підтверджує, що українська мова та культура належать до культурної спадщини людства, є ознаками існування України як держави. Україна є правонаступницею Київської Русі, а не росія, що змінила свою назву з московського царства на росія, щоб привласнити собі культурні надбання та історію Київської Русі. І сьогодні реалії війни лише підтверджують різочі відмінності у світоглядах, культурі, цінностях українського народу та народу-окупанта.

Інтерес Гарварду до здобутків української культури лише підтверджує думку, що відомі знакові постаті – люди, як сучасності, так і з минулого, мали на меті отримати знання, досвід і передати його наступним поколінням, спонукати їх до нових звершень.

Список використаних джерел

1. Ервін Н. Грізволд. The Harvard Law Review – Glimpses of its History as Seen by an Aficionado, у HARVARD LAW REVIEW: CENTENNIAL ALBUM I (1987).

2. Ісаєвич Л. Д. Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні / відповід. редактор Ф. І. Стеблій. Львів : Вища школа, вид-во при Львів. держуніверситеті, 1975. 170 с.
3. Ісаєвич Я. «*lycacum trilingue*»: Конференція тримовної школи у Європі в XVI ст. *Острозька давнина: Дослідження і матеріали*. Львів : Ін-т українознавства ім. Крип'якевича НАН України, 1995. Вип. I. С. 8–13.
4. Ісаєвич Я. Д. Братські школи та їх роль в розвитку української культури XVI–XVIII ст. / Ін-т сусп. наук Львів. ордену Леніна держ. ун-ту ім. І. Франка. Київ : Наукова думка, 1966. 248, [3] с. : іл.
5. Кахнич В. Юридична освіта та наука у Львівському університеті (1661–1939) : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 320 +вкл.
6. Ковальський М. П. Острозькі стародруки 1598 р. *Український альманах*. Варшава : Об'єднання укр-в у Польщі, 1998. С. 100–106.
7. Лопухівська А. В. З історії розвитку гімназій і ліцеїв в Україні : посібник для вчителя. Київ : ІСДО, 1994. 240 с.
8. Микитась В. *Давньоукраїнські студенти і професори*. Київ : Абрис, 1994. 288 с. іл.
9. Мітюрів Б. Н. Розвиток педагогічної думки на Україні у XVI–XVII століттях. Київ : Радянська школа, 1968. 212 с.
10. Острозька академія XVI – XX ст.: Енциклопедичне видання. Остр. акад., 1997. 2001 с.
11. Павленко В. В. Організація навчально-виховного процесу в Острозькій академії (XVI – початок XVII століття). *Морально-етичні засади формування зростаючої особистості* : монографія / за ред. проф. М. В. Левківського. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. С. 243–264.
12. Першодрукар Іван Федоров та його послідовники на Україні (XVI – перша половина XVII ст.): зб. документів / упоряд. Я. Д. Ісаєвич, О. А. Купчинський, О. Я. Мацюк, Е. Й. Ружинський. Київ, 1975. 343 с.
13. Сірополко С. О. Історія освіти в Україні. Київ : Наукова думка, 2001. 912 с.
14. Харлампович К. Західноросійські православні школи XVI та початку XVII ст. Казань, 1898. 648 с.
15. Харлампович К. Острожская православная школа. *КС*. 1897. № 7. С. 9.
16. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. Суспільно-політичні й ідеологічні передумови виникнення вищої освіти на Україні. Київ : «Знання», 1991. 78 с.
17. <http://litopys.org.ua/mykytas/myk04.htm>
18. <https://espreso.tv/article/2017/05/28/cukerberg>
19. <https://harvardlawreview.org/1987/01/glimpses-of-its-history-as-seen-by-an-aficionado/>
20. <https://ukrainian.voanews.com/a/4514606.html>
21. <https://www.facebook.com/holosameryky/videos/2026434954057878/>

References

1. Ervin, N. Grizvold. (1987) *The Harvard Law Review – Glimpses of its History as Seen by an Aficionado*, u *HARVARD LAW REVIEW: CENTENNIAL ALBUM I*.
2. Isaievych, L. D. (1975). *Pershodrukar Ivan Fedorov i vynyknennia drukarstva na Ukraini / vidpovid. redaktor F. I. Steblii*. Lviv: Vyshcha shkola, vyd-vo pry Lviv. derzhuniversyteti.
3. Isaievych, Ya. (1995). «*lycacum trilingue*»: Konferentsiia trymovnoi shkoly u Yevropi v XVI st. *Ostrozka davnyina: Doslidzhennia i materialy*. Lviv: In-t ukrainoznavstva im. Krypiakevycha NAN Ukrainy, vyp. I, 8–13.
4. Isaievych, Ya. D. (1966). *Bratski shkoly ta yikh rol v rozvytku ukrainskoi kultury XVI–XVIII st. / In-t susp. nauk Lviv. ordena Lenina derzh. un-tu im. I. Franka*. Kyiv : Naukova dumka.
5. Kakhnych, V. (2016). *Yurydychna osvita ta nauka u Lvivskomu universyteti (1661–1939)*: monohrafiia. Lviv: LNU imeni Ivana Franka.

6. Kovalskiy, M. P. (1998). *Ostrozki starodruky 1598 r. Ukrainskiy almanakh, 1998*. Warszawa : Obiednannia ukr-v u Polshchi, 100–106.
7. Lopukhivska, A. V. (1994). *Z istorii rozvytku himnazii i litseiv v Ukraini: posibnyk dlia vchytelia*. Kyiv: ISDO.
8. Mykytas, V. (1994). *Davnoukrainski studenty i profesory*. Kyiv: Abrys. 14
9. Mitiurov, B. N. (1968). *Rozvytok pedahohichnoi dumky na Ukraini u XVI–XVII stolittiakh*. Kyiv: Radianska shkola.
10. *Ostrozka akademiia XVI–XX st.*: Entsyklopedychne vydannia. (1997). Ostr. akad.
11. Pavlenko, V. V. (2008). Orhanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu v Ostrozkii akademii (XVI – pochatok XVII stolittia). *Moralno-etychni zasady formuvannia zrostaiuchoi osobystosti: monohrafiia / za red. prof. M. V. Levkivskoho*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 243–264.
12. *Pershodrukar Ivan Fedorov ta yoho poslidovnyky na Ukraini (XVI – persha polovyna XVII st.)*: zb. Dokumentiv. (1975) / uporiad. Ya. D. Isaievych, O. A. Kupchynskiy, O. Ya. Matsiuk, E. Y. Ruzhynskiy. Kyiv.
13. Siropolko, S. O. (2001). *Istoriia osvity v Ukraini*. Kyiv: Naukova dumka.
14. Kharlampovych, K. (1898). *Zakhidnorosiiski pravoslavni shkoly XVI ta pochatku XVII st.* Kazan.
15. Kharlampovych, K. (1897). *Ostrozhskaia pravoslavnaia shkola*. *KS, № 7, 9*.
16. Khyzhniak, Z. I. (1991). *Kyievo-Mohylianska akademiia. Suspilno-politychni y ideolohichni peredumovy vynyknennia vyshchoi osvity na Ukraini*. Kyiv: Znannia.
17. <http://litopys.org.ua/mykytas/myk04.htm>
18. <https://espresso.tv/article/2017/05/28/cukerberg>
19. <https://harvardlawreview.org/1987/01/glimpses-of-its-history-as-seen-by-an-aficionado/>
20. <https://ukrainian.voanews.com/a/4514606.html>
21. <https://www.facebook.com/holosameryky/videos/2026434954057878/>

**GRADUATES OF HARVARD LAW SCHOOL:
SUGGESTIONS AND OPINIONS FOR THE FACULTY OF LAW
OF LVIV UNIVERSITY**

Volodymyr Kakhnych

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: volodymyr.kakhnych@lnu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-1446-8386*

The article characterizes the role and significance of graduates of the Harvard Law School and the Faculty of Law of Lviv University. It is shown what importance an educational institution has for a graduate and in what ways educational institutions are famous for their graduates. Some features of Harvard Law School for its graduates are revealed. One of such features is a law club in which a group of students gathered together for informal discussion of legal problems and formal discussion of legal issues. This tradition is similar to scientific circles, which are organized and function in every department of the Faculty of Law of Lviv University today. After all, both in the law clubs of Harvard and in the scientific circles of the university, current issues and the search for ways to solve them are discussed. Such a similar practice exists even today at Lviv University. After all, Lviv University has its own long tradition of development, which makes it popular among educational institutions. Considerable attention is paid to work with graduates of this school.

The opinion of a famous graduate of a world-famous school is studied, and his vision and understanding of the educational institution are demonstrated for students and graduates of educational institutions. One such famous Harvard graduate was Mark Zuckerberg. In his speech to Harvard graduates, he said: «Create a world in which everyone has a sense of purpose. For our society to move forward, a generational challenge must be met - not only to create new jobs, but also to create a new sense of purpose. I remember, he said, the night I launched Facebook from my tiny dorm room. I was with my friend KeyEks. I remember telling him that I was happy to network the Harvard community, but one day someone would connect the whole world. The thing is that it didn't even occur to me that this someone could be us. We were just schoolboys. We didn't know anything about it. There were all these big tech companies with resources. I just assumed one of them would do it. But this idea that all people want to connect was so clear to us. So, we kept moving forward, day after day».

Some parallels with the Faculty of Law of Lviv University are defined. The peculiarities of the work of different and at the same time similar educational institutions in terms of work methods are emphasized. Today, the American Harvard has one of the largest collections of Ukrainian literature in the world. Here one can find first editions of the «New Testament», «Ostroh Bible», «Fedorov's Alphabet», «Kobzar», original documents of Ivan Mazepa's era, etc. Although most of the old prints were donated to Harvard, the university allocates thousands of dollars every year for the purchase of Ukrainian literature. Journalists of the «Voice of America» visited one of the Harvard libraries. They managed to shoot a story about a collection of rare books that can be found in one of the 70 libraries of Harvard University - Houghton. The collection also contains a lot of Ukrainian old prints. The peculiarities of the work of Lviv University during the war are substantiated.

Keywords: graduates, educational institutions, Harvard Law School, Faculty of Law, Lviv University.

*Стаття: надійшла до редакції 15.03.2023
прийнята до друку 16.05.2023*